
Maatschappelijke betrokkenheid van de vrijmetselarij

Over de nieuwe sociale kwestie en ideeën om de armoede op te heffen

Door Piet Jeuken¹

Vrijmetselaarsgroep Le Chemin

Dames en heren, broeders en zusters

James Watt vond op de helft van de 18 e eeuw de stoommachine uit. De eenheid van elektrische arbeidsvermogen die nodig is om een stoommachine te laten werken, is genoemd naar deze Schot: Watt.

De industriële revolutie ging in Engeland van start, de emancipatie van een landbouw- naar een industriële beschaving.

In diezelfde periode ontstond de vrijmetselarij, niet toevallig als een product van de industriële revolutie. Betrokken burgers kwamen bijeen om sturing te geven aan de nieuwe samenleving.

In deze historische visie is de vrijmetselarij begonnen als een emancipatiebeweging van mensen die zich wilden onttrekken aan de eeuwenlange overheersende rol van adel en geestelijkheid.

Zij grepen de nieuwe technologie hiervoor aan.

(Voor de boodschap van cartoonist Jos Collignon aan James Watt in De Volkskrant van 18 juni 2016, zie volgende pagina)

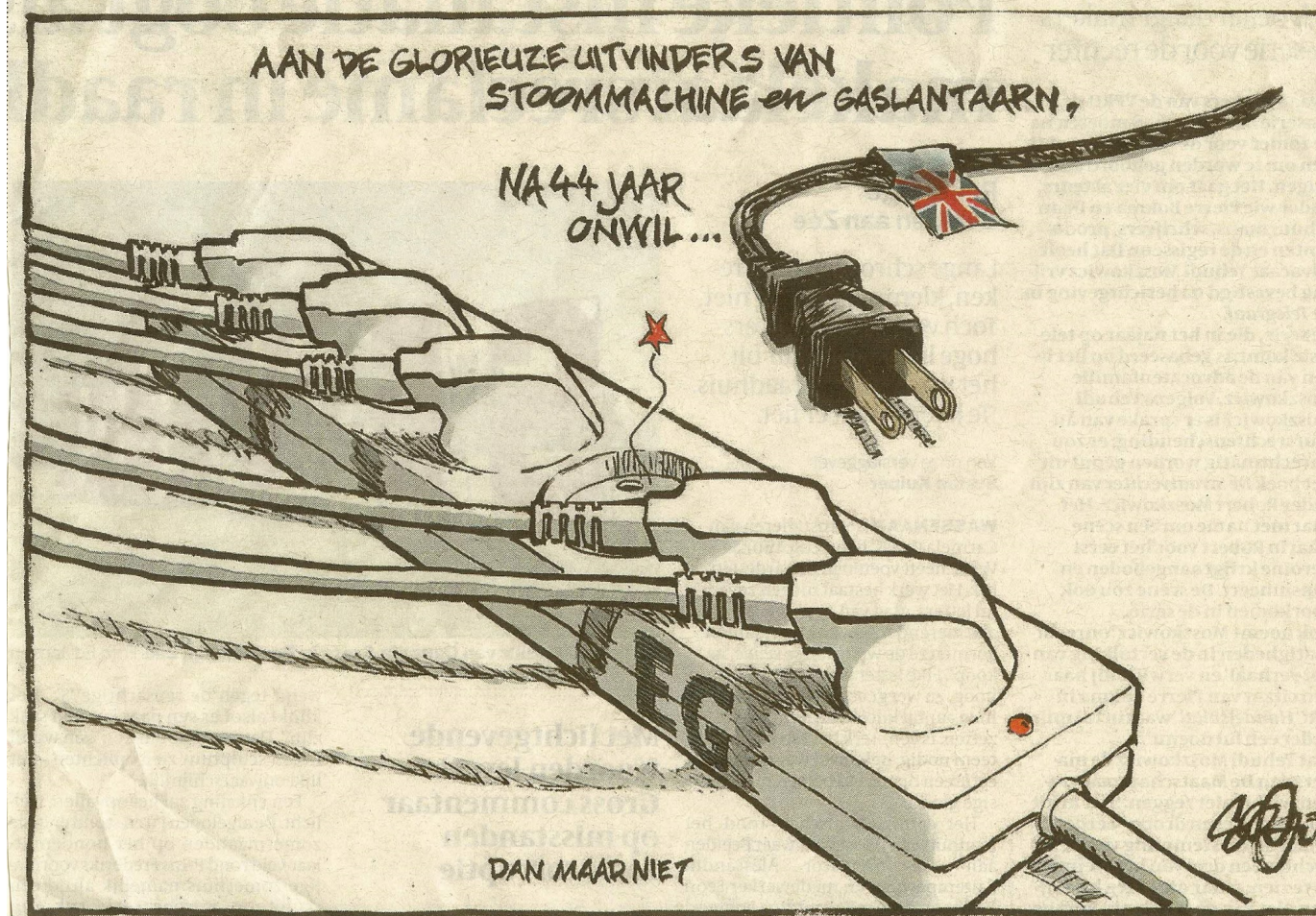
¹ Piet Jeuken, gsm 06 51933196, p.jeuken@o-leng.nl

Lid van de loge Het Derde Licht, Eindhoven(<http://www.logehdl.nl>) en tevens lid van de vrijmetselaarsgroep Le Chemin <http://groeplechemin.nl/vrijmetselarij/>

Dit bouwstuk werd opgeleverd voor de vrijmetselaarsgroep Le Chemin op 19 juni 2016 in Huize Het Oosten in Bilthoven. Met dank aan Matthieu van de Burg voor de samenwerking.

Opinie & Debat

Collignon

Vandaag wil ik het met u hebben over de maatschappelijke betrokkenheid van de vrijmetselarij in de 21ste eeuw

Hoe is het daarmee gesteld binnen de Nederlandse vrijmetselarij?

Is die betrokkenheid er?

Zo ja, hoe is die zichtbaar voor onszelf en anderen?

Zo nee waarom niet?

Dit bouwstuk gaat daar over.

Ter illustratie zal ik het voorbeeld uitwerken van de groeiende armoede in het rijke Nederland en de optredende tweedeling in onze samenleving.

Maar eerst zal ik aandacht geven aan de geschiedenis van de maatschappelijke betrokkenheid van de vrijmetselarij. De vrijmetselaars van vandaag staan immers op de schouders van bijna drie eeuwen vrijmetselarij.

Daarna zal een korte schets geven van de armoedeproblematiek in Nederland anno 2016, in het kader van de heersende neo-liberale tijdgeest.

Om daarna ideeën te presenteren over het opheffen van de armoede, niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten, door een betere verdeling van het beschikbare werk en door de invoering van een basisinkomen.

Dit om een halt toe te roepen aan de toenemende tweedeling.

Wordt dit beschouwd als een partijpolitiek en ideologisch onderwerp waar de vrijmetselaar zich niet aan wil branden vanwege het risico van meningsverschillen en zelfs ruzie?

Of willen en kunnen vrijmetselaars over alle maatschappelijke problemen praten zonder in twistgesprekken te belanden?

Op de manier waarop gesprekken in de regel tijdens zgn. comparitiesavonden verlopen. Ieder bouwt voort op de bijdragen van anderen, zonder in discussie te gaan. Ieder trekt aan het eind de eigen conclusies. Er wordt geen poging gedaan om een gezamenlijke inhoudelijke conclusie te trekken.

Maar de hoofdvraag in dit bouwstuk is de maatschappelijke betrokkenheid van de vrijmetselarij.

Aandacht voor armoede en de nieuwe sociale kwestie zijn belangrijke voorbeelden.

De geschiedenis van de maatschappelijke betrokkenheid van de vrijmetselarij

Wat is en wat wil de vrijmetselarij zijn?

Is het een inwijdingsgenootschap van uitsluitend filosofische en rituele aard?

Of wil ze ook bemoeienis hebben met aardse aangelegenheden als politiek, bestuur en maatschappij?

Met in de huidige tijd bijvoorbeeld aandacht voor onderwerpen als vluchtelingenproblematiek, de toenemende armoede en het onverkort vast blijven houden aan het adagium dat geld alleen te verwerven is via betaalde arbeid

In de tweede helft van de negentiende eeuw raakten de Nederlandse vrijmetselaren in toenemende mate betrokken bij maatschappelijke problemen. Voorbeelden zijn verbetering van het onderwijs en armoedebestrijding.

Floor Meijer promoveerde er op in 2010 met haar proefschrift dat de titel draagt: *Wereldburgers, vrijmetselaren en de stad Amsterdam 1848-1906*.

Ik heb haar uitgenodigd dit verhaal hier zelf te komen vertellen maar door verblijf in het buitenland is zij vandaag, tot haar spijt, verhinderd.

Daarom geef ik, na overleg met haar, hier de conclusies van haar proefschrift weer.

De Amsterdamse vrijmetselaars waren tussen 1848 en 1906 meer maatschappelijk geëngageerd dan in de tijd ervoor en erna.

Die heroriëntering op de maatschappij viel nagenoeg samen met grote veranderingen in de samenleving.

De sociaal-maatschappelijke gevolgen van de Industriële Revolutie, bekend als de Sociale Kwestie, deden de discussie vanaf de jaren 1870 oplaaien.

Steeds meer vrijmetselaars uitten de wens om een actievere rol te spelen in het *beschaven* van de bevolking volgens maçonnieke idealen.

Wat waren dat voor idealen?

Ze waren geïnspireerd door de Verlichting.

Deze idealen behelsden onder andere een geloof in de rede, religieuze tolerantie en gelijkheid.

Omdat het gedachtegoed niet verbonden was met een specifieke geloofsleer of ideologie, konden verschillende generaties hun eigen varianten van de maçonnieke normen en waarden creëren.

In de negentiende eeuw werd burgerzin steeds belangrijker gevonden, het besef van ieders rechten en plichten als burger.

Ook de ordeleden werden hierdoor beïnvloed. Men besprak in de loge allerlei problemen die in de samenleving speelden en reageerde daar ook op.

Bijvoorbeeld als het ging om armoede, honger, analfabetisme, kinderarbeid. Er werden initiatieven ontplooid als gaarkeukens, hulp aan ondernemers en volksbanken.

Loges schroomden niet om verslagen van bijzondere bijeenkomsten naar de kranten te sturen en vrijmetselaren spraken zich openlijk uit over allerlei maatschappelijke kwesties.

Echter, niet alle vrijmetselaars wilden meer maatschappelijke bemoeienis.

Grootmeester prins Frederik der Nederlanden wist de geest nog in de fles te houden. Na zijn dood in 1881 brak er echter een felle richtingenstrijd uit tussen een zgn. progressieve en een zgn. behoudende partij.

Die ging zelfs zover dat een belangrijk aantal leden van verschillende Amsterdamse loges zich onder veel tumult afscheidden van de Nederlandse Grootloge (het hoofdbestuur van de Nederlandse loges ofwel de Orde). Zij richtten in 1883 de *Nederlandsche Vrije Loge* op.

De aanleiding van die afscheiding vormde de bijna automatische benoeming van kroonprins Alexander tot voorzitter (Grootmeester) na het overlijden van de toenmalige voorzitter prins Frederik op 8 september 1881. Veel vrijmetselaars waren het er niet mee eens dat iemand vanwege zijn afkomst, automatisch de voorzittersfunctie binnen de landelijke vereniging kreeg.

Het probleem was echter spoedig opgelost, want in 1884 overleed kroonprins Alexander en de Oranje-familie had daarmee geen mannelijke troonpretendenten meer. De Nederlandsche Vrije Loge keerde in 1887 terug in het landelijke vrijmetselaarsgeheel (het Grootoosten der Nederlanden) onder de naam Nos Vinxit Libertas (ons heeft vrijheid gebonden). De voorzitters van de landelijke Orde waren vanaf dat moment steeds gewone burgers.

In de periode 1892-1906 kregen de progressieven onder leiding van grootmeester Gerrit Vas Visser de overhand.

Hij werd echter in 1906 vervangen door de conservatievere S.M. Hugo van Gijn. Die verlegde het accent naar activiteiten binnen de orde zelf.

In de twintigste eeuw lag de focus daarom opnieuw op ritueel en symboliek.

Tot zover de samenvatting van het proefschrift van Floor Meijer.

Een nieuwe maatschappelijke revolutie

Ik keer nu terug naar onze tijd.

Is er weer een nieuwe maatschappelijke revolutie gaande, vergelijkbaar met de industriële revolutie?

Ik signaleer twee tendensen,

- de digitalisering en robotisering van onze samenleving en
- het heersende neoliberale marktdenken.

Ik zal beide tendensen nader toelichten.

We staan aan het begin van een tijdsgewricht van nieuwe technische ontwikkelingen waarvan digitalisering en robotisering het meest in het oog springen.

Futurologen voorspellen dat computers uiteindelijk de mensen zullen overvleugelen.

Dat de mens wordt ingehaald door zijn eigen uitvinding en daaraan ondergeschikt gemaakt.

Bedrijven innoveren en automatiseren. Machines zijn goedkoper dan mensen, ze zijn productiever en worden niet ziek.

De werknemer wordt vervangen door geautomatiseerde werkprocessen.

Dat gebeurt niet alleen in de maakindustrie ook in toenemende mate in functies van het middenkader in sectoren als gezondheidszorg, accountancy, notariaat en bankwezen.

En ook in pensioenfondsen. Een groot Nederlands pensioenfonds met 2,5 miljoen leden heeft vijf robots aangeschaft die een groot deel van het administratieve werk van een hele uitvoerende afdeling kunnen overnemen.

Door de digitalisering en robotisering is de kans vrijwel uitgesloten dat we in de toekomst allemaal in ons levensonderhoud kunnen voorzien door betaald werk.

Marktwerving

Tegelijkertijd wordt onze samenleving steeds meer onder het regiem van de marktwerving gesteld.

Overheidsbemoeienis wordt zoveel mogelijk teruggelegd in de samenleving.

Er ontstaat in toenemende mate een cultuur, waarin de markt bepaalt wat er gebeurt en waarin de mens volgend is.

Binnen dit zogenaamde neoliberale denken streven ondernemers naar maximale flexibiliteit en minimale arbeidskosten. Geïnvesteed vermogen moet renderen en liefst zo veel mogelijk.

Daaraan is arbeid ondergeschikt gemaakt.

In dit stelsel heet de mens zelfverantwoordelijk te zijn.

Zo worden problemen niet begrepen vanuit de context waarin mensen leven en werken, maar zuiver individueel gelabeld.

Succes is een persoonlijke verdienste en falen eigen schuld.

Wat voor gevolgen hebben beide ontwikkelingen, de nieuwe machines en de neoliberale tijdsgeest, voor onze huidige en toekomstige samenleving?

Enkele cijfers over de armoede in Nederland anno 2016.

Het Sociaal Cultureel Planbureau spreekt in een recent onderzoek over hardnekkige armoede in Nederland dat in 2013 1,25 miljoen armen telt.

Dat is ruim 7 % van onze bevolking.

Het SCP beschouwt personen als arm als ze een inkomen hebben dat te laag is om kleding, voedsel en huisvesting van te betalen, plus sporadische sociale uitgaven als het lidmaatschap van een sportvereniging.

In 2013 lag dat bedrag op een dikke 1.000,- euro (euro 1.061,-) voor alleenstaanden, en voor een gezin met twee kinderen een kleine 2000,- euro (euro 1.990,-)

Bijna de helft van deze armen leefde in 2013 minstens drie jaar onder de armoedegrens.

Drie jaar is het criterium voor *langdurige* armoede.

Vóór de crisis van 2007 waren dat er aanmerkelijk minder.

Het SCP verwacht niet dat het aantal armen ooit weer zal dalen naar het niveau van vóór de crisis in 2007 vanwege de flexibele contracten.

Volgens recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek-CBS zegt ruim de helft van deze armen dat ze te ziek zijn of zich te ziek voelen om te werken. Naarmate de periode in de bijstand langer duurt neemt het percentage dat wel weer aan het werk wil of kan verder af.

Het CBS geeft geen verklaring voor deze cijfers.

Zou hier de volgende Cruijffiaans klinkende wijsheid kunnen gelden:

De mensen zijn arm omdat ze niet genoeg geld hebben.

En daarom haken ze op den duur af.

FNV onderzoek

Een paar maanden geleden werden de resultaten gepubliceerd van een door de FNV geïnitieerde onderzoek waaraan 46.000 werknemers hebben meegewerkt.

De resultaten zijn verbijsterend.

Onverwacht veel werknemers in alle sectoren van overheid, dienstverlening en industrie hebben werk gerelateerde problemen:

- een kwart kan zijn rekeningen niet betalen,
- een op de drie maakt zich zorgen over zijn pensioen en
- vier op de tien vrezen voor hun baan.
- zo'n 2/3 van de werknemers met een vaste baan werkt regelmatig onder hoge tijdsdruk en
- een groot aantal werknemers werkt op tijdelijke basis en dus nogal eens niet. Zij zien geen kans een hypotheek af te sluiten bij een bank.

Mariëtte Patijn, hoofdbestuurder van FNV, spreekt over de totale afbraak van de arbeidspositie van werknemers in Nederland.

Voor grote groepen wordt het steeds moeilijker om de eindjes aan elkaar te knopen.

Tot zover het FNV onderzoek.

Tweedeling

Er wordt een tweedeling in onze samenleving zichtbaar:

- tussen hoogopgeleid en laagopgeleid,
- tussen "*have en have not*",
- tussen mensen met een specifieke kennis en kunde en zij die daarover minder beschikken.

Een groeiende groep van de bevolking verzet zich tegen de richting waarin onze samenleving zich ontwikkelt waarin een kleine groep met veel geld exorbitant wordt beloond door het systeem.

Jongeren protesteren tegen hun onzekere arbeidsmarkt positie met alleen maar tijdelijke banen. Ze kunnen geen hypotheek afsluiten en de lange termijn kosten van een gezin niet op zich nemen.

Zo bezien beweegt Nederland zich in een neerwaartse spiraal.

Niet zozeer financieel-economisch -er wordt meer geld verdiend dan ooit-, maar omdat de positie van veel mensen sinds de crisis steeds verder achteruit is gegaan. Volgens het Centraal Planbureau-CPB blijft dat de komende jaren zo bij ongewijzigd beleid, hoewel de economie groeit.

Op mondiaal niveau bezitten de 62 rijksten van deze aarde evenveel als de 3,5 miljard armste.

Een nieuwe sociale kwestie lijkt zich af te tekenen vergelijkbaar met de tijd van de industriële revolutie in de tweede helft van de 19 eeuw.

Hoe gaan we daarmee om in de vrijmetselarij?

- Blijven we ons naar binnen gericht vooral bezig houden met rituelen en filosofische onderwerpen?
- Of keren we onze blik meer naar de samenleving om ons heen?
- Als verbinder en overbrugger van tegenstellingen volgens onze maçonnieke idealen van rechtvaardigheid en de aarde omspannende broederketen

Ideeën over opheffen van armoede en tweedeling.

Concreet zie ik twee na te streven doelen.

- kortere werkweek
- basisinkomen.

Eerste doel

Naar een kortere werkweek

Tussen 1850 en 1980 werd de economische groei omgezet in meer vrije tijd en meer consumptie.

Grote namen hebben gepleit voor vrije tijd als grootste uitdaging, met 15 uur in 2030 als stip aan de horizon.

Ik denk aan John Maynard Keynes, aan Carl Marx en aan Benjamin Franklin.

In 1938 werd in de VS de 40 uren werkweek ingevoerd.

In de tachtiger jaren kwam de omslag. Het korter werken is gestopt en meer consumptie is overgebleven.

Waarom?

Als belangrijke oorzaak wordt genoemd dat de vrouwen massaal op de arbeidsmarkt verschenen terwijl de mannen niet minder gingen werken.

Werkten in de jaren vijftig een echtpaar samen 5-6 dagen per week, in 2015 is dat gestegen tot 7-8 dagen per week.

Een omslag van

- *meer vrije tijd*

naar

- *we werken ons te pletter.*

Met de consumptie als exclusief doel

De droom uit de 20 ste eeuw om minder te werken lijkt vervlogen.

We moeten steeds harder gaan werken.

Echter: het positief verband tussen productiviteit en aantal uren daalt naarmate mensen langer werken.

Bij meer uren zakt de productiviteit.

Minder werken heeft veel positieve effecten op gezondheid, gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, veiligheid enz.

Beter ouderschapsverlof leidt tot meer tijd voor gezin, kind en huishouden.

Jongetjes die meer aandacht krijgen van vader, worden later ook betere vaders.

Vandaag 19 juni is het Vaderdag!

Werk is belangrijk voor zingeving, contact en dagritme.

Er is echter niet voldoende betaald werk voor iedereen.

Het is daarom naar mijn inzicht een vorm van solidariteit om het beschikbare betaald werk eerlijk te verdelen.

Het zal bovendien de ontspanning in onze gestreste samenleving ten goede komen.

Uit onderzoek blijkt dat we korter willen werken om ook voldoende tijd te hebben voor familie, sport, mantelzorg, hobby's, vrijwilligerswerk en verenigingen.

De conclusie is dat arbeidstijdverkorting nodig is om het beschikbare werk eerlijker te verdelen.

Het is verstandig ons voor te bereiden op meer vrije tijd.

De Britse filosoof Bertrand Russel zei het al in 1932:

Als mensen meer vrije tijd hebben, houden ze energie over voor andere zaken.

Vertaald naar de huidige tijd: Mensen die al hun energie in werken moeten of willen steken, zijn geneigd om in hun spaarzame vrije tijd passief voor de TV te hangen.

Tweede doel

Basisinkomen

Ik schets eerst het zuivere idee, het ideaal of, zo u wilt, de utopie. Daarna keer ik terug op aarde om te kijken of er tekenen zijn die in die richting wijzen.

Ik zal er niet te uitgebreid op ingaan want de afgelopen maanden zijn we in de media ruim getrakteerd op publicaties over het basisinkomen.

Wat is basisinkomen?

Gratis geld voor iedereen.

De Engelse vertaling van het boek van Rutger Bregman met die titel heet *Utopia for realists*.

De Vlaamse filosoof Philippe van Parijs noemt het: 'de kapitalistische weg naar het communisme'.

- Strikt individueel
- Universeel, dus voor iedereen ongeacht rijkdom
- Zonder tegenprestatie

Een maandelijkse toelage, genoeg om van te leven, zonder er iets voor te hoeven doen.

Niemand die controleert hoe je het besteedt, niemand die zich afvraagt of je er wel recht op hebt.

Geen wirwar aan toeslagen, uitkeringen en aftrekposten (met torenhoge uitvoeringskosten).

Alleen een extra toelage voor hen die dat nodig kunnen hebben zoals voor ouderen en arbeidsongeschikten.

Denk aan ongeveer euro 1.000,- per maand, ongeveer het huidige bijstandsniveau in Nederland.

Onze AOW en kinderbijslag zijn volksverzekeringen die op een basinkomen lijken maar dan voor specifieke groepen

Over de betaalbaarheid wordt flink gediscussieerd. Een universeel basisinkomen voor elk kloppende hartje van ongeveer 1000,- euro zou in Nederland een kleine 200 miljard kosten, ongeveer 23 % van ons BBP uit 2014 van 880 miljard. Een astronomisch bedrag. De kosten van allerlei collectieve regelingen (zoals AOW, WW, WAO) ter hoogte van een kleine 63 miljard vallen grotendeels weg.

De basisredenering is : er is voldoende geld, het moet alleen anders verdeeld worden.

Geschiedenis van het idee basisinkomen

Ik wil hier graag iets zeggen over de geschiedenis van het basisinkomen

Thomas Paine, de ideoloog van de Franse en Amerikaanse revolutie schreef in 1796 een kleine studie onder de titel *Agriarian Justice*.

Daarin stelde hij voor dat volwassenen tussen 21 en 50 jaar belasting zouden moeten betalen voor het gebruik van de aarde die van iedereen is.

Jongeren onder 21 en ouderen boven 50 zouden recht krijgen op een basisinkomen.

Dit is de grondidee dat nog steeds opgeld doet.

Eerlijk delen van de aarde die van iedereen is.

Belastingbetaling naar gebruik van de aarde en haar natuurlijke hulpbronnen.

De opbrengst wordt herverdeeld d.m.v. een basisinkomen.

De Amerikaanse staat Alaska kent vanaf 1982 een basisdividend voor elke burger. Een bedrag van ongeveer 200,- dollar dat betaald wordt uit het Alaska Fund dat gevuld wordt door de olieopbrengst.

Ook Iran kent een vorm van basisinkomen per individu als compensatie voor het gelijktrekken van de goedkope olieprijs voor de binnenlandse markt met de duurdere verkoop naar het buitenland. Het gaat om 10 tot 20,- euro per persoon per maand.

Op Europees niveau is een zgn. *European Citizenship Initiative* gaande. Het doel is om 1 miljoen handtekeningen te verzamelen van burgers uit tenminste een kwart van alle lidstaten afkomstig. Om de Europese Commissie te dwingen met initiatieven te komen in die richting. Een BTW van 20% zou een basisinkomen van euro 200,- per maand per burger opleveren.

Ook op wereldniveau wordt nagedacht over een zgn. basispensioen voor iedereen dat gefinancierd zou moeten worden naar de mate dat gebruik gemaakt wordt van de aarde. Denk bijvoorbeeld aan de emissiehandel.

Er zijn sinds Thomas Paine talrijke initiatieven genomen en experimenten uitgevoerd met vormen van basisinkomen, in Canada, VS, Zuid Afrika en Malawi. Het doel is de bestrijding van de uit werkloosheid voortkomende armoede

Daar waar geëxperimenteerd is met basisinkomen zijn de volgende effecten opgetreden.

- Armen die een basisinkomen krijgen, blijken harder te gaan werken. Ze kunnen er immers alleen maar op vooruitgaan. Ze blijken iets productiefs en duurzaam met het geld te doen i.p.v. het te verkwisten.
- De macht op de arbeidsmarkt wordt herverdeeld omdat mensen kritischer kunnen omgaan met de kwaliteit van het werk dat geboden wordt. Er is immers al een basisinkomen.
- Door afschaffing minimumloon kunnen jongeren en ouderen sneller werk krijgen
- Sociaal blijkt ook een grote sprong voorwaarts te worden gemaakt door meer emancipatie, betere schoolprestatie, betere gezondheid en lagere kosten voor de gezondheidszorg en minder criminaliteit.

Finland en Zwitserland

In de huidige tijd zet Finland een belangrijke stap.

Juha Sipila, de premier van de centrum rechtse coalitie, ziet het basisinkomen als een manier om de verzorgingsstaat op te schonen. Het past volgens de premier in de nieuwe Finse cultuur van gedurfde experimenten.

Het is een landelijk experiment dat twee jaar gaat duren waaraan 100.000 Finnen kunnen meedoen.

Er worden een aantal varianten getest waaronder:

1. Basisinkomen van euro 1000,- met verdwijnen van de meeste oude uitkeringen
2. Gedeeltelijke basisinkomen van ongeveer euro 500,-, met handhaving huidige werkloosheidsverzekering
3. Negatieve inkomstenbelasting

In geval van werkloosheid geen belasting betalen maar geld krijgen van de belasting. Als je weer meer geld gaat verdienen, wordt het basisinkomen geleidelijk weg belast. Er blijft altijd een vloer van ongeveer euro 1000,- waar je niet doorheen kunt zakken.

Finland is ook van plan in een aantal kleine gemeenten iedereen een basisinkomen te geven. Wat gebeurt er als niet alleen jij maar ook je familie en burens een gegarandeerd inkomen hebben? Zal iedereen achterover leunen of zal de buurt opbloeien?

Zwitserland heeft onlangs een bindend referendum gehouden over de invoering van een basisinkomen van CHF 2.500,- per persoon per maand. Dat is naar Nederlands prijspeil euro 1000,- per maand.

22 % van de Zwitsers was voor en 78 % tegen. Geen slecht resultaat volgens de voorstanders. Grote veranderingen gaan in onze tijd meestal in slagen, evolutionair i.p.v. revolutionair.

Vergelijk het eens met de strijd tegen het roken.

Van roken als norm naar niet- roken, in één generatie.

Wat gebeurt er anno 2016 in Nederland betreffende het basisinkomen?

Er zijn experimenten in voorbereiding.

In zo'n 47 gemeenten worden plannen gemaakt voor proeven met een vorm van basisinkomen, in samenwerking met universiteiten om de effecten te onderzoeken.

Het gaat vooral om een verwaterde variant van het echte basisinkomen, bedoeld voor mensen met een bijstandsuitkering.

Zes steden staan op het punt om groepen mensen met een bijstandsuitkering vertrouwen en ruimte te geven om hun leven met behoud van een uitkering zelf zinvol in te vullen:

Utrecht, Tilburg, Groningen, Wageningen, Helmond en Eindhoven.

In Eindhoven wordt een proef uitgewerkt waarin een groep mensen met een bijstandsuitkering vrijgesteld wordt van bijkomende verplichtingen en controles.

Er wordt dus ook niet meer gecontroleerd of ze een minimum aantal keren per week solliciteren.

Ze krijgen hun uitkering en worden op een positieve manier gestimuleerd om zich nuttig te maken in de samenleving.

En hoe ze dat doen en of ze daar dan geld mee verdienen, dat mogen ze zelf weten.

Maar áls ze er mee verdienen, dan wordt dat bedrag niet, althans niet helemaal, in mindering gebracht op hun "basisinkomen".

Daarmee worden de strafkorting op actief zijn afgeschaft.

In Tilburg signaleren bijstandsgerechtigden nog:

"Als je oude boeken te koop zet, word je gekort"

"Groente uit de stadstuin wordt beschouwd als loon in natura"

In Helmond heeft een grote meerderheid van de raad een motie aangenomen onder de titel: Pilot 'Stimulerende bijstand'.

Het is een stap in de richting van minder bureaucratie en minder wantrouwen.

Controle is goed, vertrouwen is beter

Het is een poging mensen met een "basisinkomen" het recht te geven op ontplooiing naar eigen inzicht, door de ontkoppeling van arbeid en inkomen.

Dat is een reuze stap die haaks staat op de Calvinistische reflex:

In het zweet des aanschijns zult gij uw brood verdienen.

John Maynard Keynes zei ooit:

De moeilijkheid is niet zozeer het ontwikkelen van nieuwe ideeën, maar het ontsnappen aan de oude

Utopia for realists.

Ieder mens verlangt naar waardering en erkenning om wie hij is, met alle culturele, sociale, etnische en persoonlijke kanten die daar bij horen

Ik zie twee effecten voor me bij invoering van het basisinkomen.

- Het eerste is de maatschappelijke activering, betaald of onbetaald, van mensen die afgehaakt zijn. Ze kunnen er immers alleen maar op vooruit gaan in hun eigen belang.
- Het tweede is het verminderen of zelfs stoppen van de maatschappelijke tweedeling die aan het optreden is.

Het ontbreken van contact en dialoog tussen de "*haves en have not*" in gescheiden werelden verstoort de noodzakelijke maatschappelijke samenhang.

Het basisinkomen zonder voorwaarden is de erkenning van gelijkwaardigheid van mensen die echter niet allemaal gelijke kansen en mogelijkheden hebben. Mensen zullen zich weer meer gezien voelen.

Tot slot

Armoede en maatschappelijke tweedeling zijn actueel als nieuwe sociale kwestie.

Vergelijkbaar met de eerste sociale kwestie in de tweede helft van de 19 e eeuw.

Mijn vragen voor het gesprek

1. Willen we als vrijmetselaars maatschappelijke problemen agenderen zoals de nieuwe sociale kwestie?

Bijvoorbeeld in bouwstukken.

2. Kunnen we elkaar stimuleren?

Bijvoorbeeld door uitwisseling van persoonlijke voorbeelden van maatschappelijke betrokkenheid

3. Zou het regel i.p.v. uitzondering kunnen zijn dat individuele vrijmetselaars zicht hebben op elkaars maatschappelijke betrokkenheid?

4. Zouden individuele vrijmetselaars hierin kunnen samenwerken, bijvoorbeeld in loge verband?

5. Zou het collectief van een loge zijn maatschappelijke betrokkenheid kunnen tonen? Zo ja, hoe dan ?

6. En ook de Orde op nationaal niveau?

Om daarmee de individuele vrijmetselaars een steun in de rug te geven.

- Is dit *Utopia vrijmetselaars*?
- *Of hebben we moeite om nieuwe ideeën te ontwikkelen omdat we aan de oude niet weten te ontsnappen?*

Ik zie uit naar het gesprek met u over deze vragen?

Het is wat mij betreft vrijmetselarij op het scherp van de snede

Dank voor uw aandacht.

19 juni 2016

Piet Jeuken

Bijlage

Experimenten sinds 1795

- *Speenkamland systeem 1795*
- Mincome 1973- Winnipeg Canada
- Experimenten in Zuid Afrika en Malawi
- VS: vier presidenten hebben zich erover gebogen, te beginnen met Richard Nixon die het in 1971 voorstelde, maar ook Johnson en Jimmy Carter. Het Huis van afgevaardigden was voor, de Senaat tegen. Jaren later bleek de president op het verkeerde been gezet door een verkeerd statistische analyse van het Mincome experiment.
- Gratis geld voor daklozen in Londen City

Literatuur

Bregman, Rutger, Gratis geld voor iedereen, 2014, De Correspondent

Philippe van Parijs over basisinkomen: <https://vimeo.com/95961892>